

Τέχνη & Θεολογία, από τα κείμενα του αρχιμ. Βασίλειου Γοντικάκη (1ο Μέρος)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Βασίλειος Ιβηρίτης \(Γοντικάκης\)](#)
[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

ΤΕΧΝΗ & ΘΕΟΛΟΓΙΑ

από τα κείμενα του αρχ. Βασίλειου Γοντικάκη

«Και όλο αυτό, γιατί ο μεταφραστής δεν δουλεύει μηχανικά πάνω σε λέξεις αλλά πιο πολύ ζει τις ίδιες εκπλήξεις με τον πρώτο δημιουργό, είναι σύγχρονός του, αν και τους χωρίζουν αιώνες, τρέφεται από την ίδια πηγή. Αναδεικνύεται κι αυτός συνδημιουργός και λογοπλάστης. Κινείται ελεύθερα και μένει πραγματικά πιστός στο πρωτότυπο γιατί ζουν και οι δύο στην υπέρχρονη χάρη που ξεπερνά την αίσθηση και τη γνώση.»

Αρχ. Βασίλειου Γοντικάκη,
ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ, σελ.23

Ας μου συγχωρεθεί η αναντιστοιχία

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Λίαν καλώς δημιουργεί τα πάντα · ως καλλιτέχνης της αγάπης και της ευσπλαχνίας[1] · ως κάλλος αμήχανον. «Και **καλεί δια του κάλλους** σε μετοχή ζωής όλη τη δημιουργία.»[2] Έτσι ο Δημιουργός Θεός έλκει τον άνθρωπο στην ένωση μαζί Του και γύρω από αυτήν την έλξη είναι που εξελίσσεται όλος ο ανθρώπινος αγώνας--.[3] Δεν είναι όμως αυτό το κάλλος από μόνο του σωτήριο. Αντιθέτως. Χώρια της αγάπης και της υπακοής στο Θεό μπορεί να καταστεί αστοχία και καταστροφή.[4]

Διψά απ' τη μεριά του ο άνθρωπος. Πορεύεται αδιάκοπα προς κάποιο κάλλος. Μα δεν αναπαύεται «στην τέχνη(και στην πιο υψηλή) ούτε στη φιλοσοφία»[5]. Διψά τον Καλλιτέχνη τον ίδιο και το Κάλλος μαζί. Πονά μέσα στη φθορά της θνητότητάς του και εκφράζεται μέσα στην τέχνη του και τον πολιτισμό του. Αυτό που φαίνεται, όπως σημειώνει ο γέροντας Βασίλειος, και στα πορτραίτα του Φαγιούμ – εκεί όπου «νοιώθεις να ψηλαφάται ο **σπερματικός λόγος** στην τέχνη», εκεί όπου «η συγκρατημένη θλίψη και η αριστοκρατία της ελπίδος · το κάλλος της ψυχής που δε σβήνει»[6].

Έως τότε. Έως ότου το πλήρωμα του χρόνου, η Σάρκωση του Κάλλους, που θα αναδείξει και θα αξιοποιήσει όλης της ελληνικής σοφίας, τέχνης, ζωής και των κατακτήσεων τους αγώνες[7] · και θα τους ανακαινίσει σε μια κτίση καινή. Σε μια **θεία Λειτουργία**.

Σημειώνει συχνά στα γραπτά του ο γέροντας την αξία, τη σημασία της λειτουργικής πραγματικότητας. Ως την όντως, την κατά φύσιν ζωή. Που αγιάζει την κτίση ολάκερη -τον άνθρωπο και τη δημιουργία του[8]. «Το χρώμα και το σχήμα(αγιογραφία) · το φθέγμα και ο ήχος(υμνολογία) · οι έννοιες και η ζωή(θεολογία) · οι κινήσεις και οι ενέργειες (λειτουργική ιερουργία)[9]» κι αυτός ο

ίδιος ο τόπος της ιερουργίας[10] αγιάζονται. Μέσα στη ζωή της θείας Λειτουργίας τα πάντα καθαίρονται. Καινοποιούνται. **Μεταμορφώνονται**. Τα της Δύσης και της Ανατολής και της οικουμένης ολάκερης. «Είναι η χώρα του αχωρήτου που αγκαλιάζει την οικουμένη, το χωνευτήρι, η χοάνη που δέχεται και αφομοιώνει, χωνεύει και αξιοποιεί θείως τα θετικά στοιχεία κάθε πολιτισμού και νοοτροπίας.»[11] Είναι η θεία Λειτουργία που μεταμορφώνει τον ταλαντούχο ζωγράφο σε ένθεο αγιογράφο[12], τον θρησκευτικό πίνακα σε λειτουργική εικόνα[13].

[Συνεχίζεται]

[1] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.115

[2] ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ, σελ. 52

[3] ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ, σελ. 52

[4] ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ, σελ. 53

«... μας κατέστρεψε, επειδή το χωρίσαμε από την αγάπη και την υπακοή στον Θεό. Κινηθήκαμε βιαστικά και απερίσκεπτα."Ωραίος ην εις όρασιν και καλός εις βρώσιν, ο εμέ θανατώσας καρπός".»

[5] ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ, σελ. 35

[6] ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ, σελ. 12,13

[7] ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ, σελ.19

[8] ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ σελ.39

[9] ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ,σελ.47

[10] ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ, προλογικό σημείωμα,

«Ένας ναός που λειτουργείται κάθε μέρα αδιάκοπα πάνω από χίλια χρόνια αποκτά μια ειδική ιερότητα και ευωδία, που τη νοιώθεις με την ψυχή και το σώμα»

[11] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ σελ.123

ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ σελ.39

[12] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.61

[13] ΕΙΣΟΔΙΚΟΝ, σελ.117